

Asia: OM 33/41/2015

Arviomuistio alaikäisavioliittojen sääntelytarpeesta

Suomessa solmittavat alaikäisten avioliitot (poikkeuslupamenettely)

1. Arviomuistion luvussa 4.1 on käsitelty nykyisen poikkeuslupamenettelyn etuja ja haittoja. Pitäisikö alle 18-vuotiaalla olla jatkossakin mahdollisuus saada poikkeuslupa avioliiton solmimiseen alaikäisenä?

-

Kommentit/perustelut:

Suomen tuomariliitto - Finlands domareförbund ry (jäljempänä Tuomariliitto) esittää pyydettyinä lausuntonaan seuraavaa:

Nyt voimassa olevaa poikkeuslupasääntelyä on arvioitava suhteessa arviomuistiossa selostettuihin lapsen oikeuksia koskeviin kansainvälisiin sopimuksiin ja suosituksiin sekä erityisesti pohjoismaiseen kehitykseen. Niihin verrattuna Suomen nyt jo vanha säännös ja sen perusteella muodostunut oikeuskäytäntö ei näyttäisi antavan nykyaikaisten vaatimusten mukaista etusijaa lapsen suojaamiselle suhteessa esimerkiksi uskonnollisiin tai kulttuurisiin odotuksiin eikä siten ole ongelmaton.

a. Kirjaamalla lakiin ehdoton alaikäraja (esim. 16 vuotta)

Kyllä

b. Kehittämällä kuulemismenettelyä siten, että sosiaaliviranomaiset kuulisivat alaikäistä hakijaa aina

-

c. Muulla tavoin (miten?)

-

Kommentit/perustelut:

Jos poikkeuslupasäännös säilytetään, Tuomariliitto pitää arviomuistiossa esitetyistä johdonmukaisuussyistä välttämättömänä, että poikkeusluvalla säädettäisiin alaikäraja. Tuomariliitto

ei ota kantaa siihen, millä muulla tavoin sääntelyä olisi mainitussa tapauksessa mahdollisesti kehitettävä.

3. Onko arviomuistion 4.1 luvussa arvioitu nykytilan sekä eri sääntelyvaihtoehtojen (ehdottoman alaikärajan kirjaaminen lakiin, kuulemiskäytännön täsmentäminen, poikkeuslupamenettelystä luopuminen) etuja ja haittoja riittävän kattavasti?

Kommentit/perustelut:

Arviomuistiossa esitetyn lisäksi olisi perusteellisemmin arvioitava, miten suuri vaara tällä hetkellä on, että poikkeuslupan hakeminen johtuu pikemminkin lapsen lähipiiriin tai yhteisön odotuksista kuin lapsen omasta tahdosta, ja onko alle 18-vuotias yleensä kykenevä tämän kaltaiseen tahdonmuodostukseen. Toteamus, että ongelmia ei ole aiheutunut, on pintapuolinen siihen nähden, että lupia on vuosittain myönnetty kymmeniä.

Ulkomailla solmittujen alaikäisavioliittojen tunnustaminen

4. Arviomuistion luvussa 4.2 on arvioitu ulkomailla solmittujen alaikäisavioliittojen tunnustamiseen liittyvän sääntelyn nykytilaa sekä mahdollista tarkistamistarvetta. Pidätkö nykyistä tunnustamissääntelyä asianmukaisena?

En

Kommentit/perustelut:

Ulkomailla alaikäisenä solmittujen avioliittojen tunnustaminen Suomessa on ollut viranomaisessa harvoin eteen tullut tilanne, eikä oikeuskäytäntöä juurikaan ole. Arviomuistion perusteella maistraattien ratkaisukäytäntö vaikuttaa asianmukaiselta, joskin ratkaisut ovat perustuneet lähinnä sisäisiin ohjeisiin. Tätä ei voi pitää asianmukaisena tapausten vähäisestä lukumäärästä huolimatta, kun otetaan huomioon, että avioliittostatuksella tai sen puuttumisella saattaa olla huomattava merkitys yksilötasolla.

5. Jos ette pidä nykyistä tunnustamissääntelyä asianmukaisena, millä perusteella ja miten sitä tulisi mielestänne kehittää?

Sääntely tulisi siirtää lain tasolle.

Muut huomiot

6. Onko teillä muuta lausuttavaa arviomuistiosta?

Tuomariliitto katsoo, että kansainvälinen keskustelu ja lainsäädännön kehitys muissa maissa perustelevat lainsäädännön tarkistamista poikkeuslupien osalta myös Suomessa. Lisäksi tulevaisuudessa mahdollisesti lisääntyvä maahanmuutto saattaa tuoda mukanaan tarvetta arvioida ulkomailla alle 18-vuotiaana solmittujen avioliittojen hyväksyttävyyttä ja tunnustamista enenevässä määrin. Maistraatit ovat arviomuistion mukaan kokeneet harkintatilanteet haastavina jo nykyisellään. Arviot on tehty lähinnä maistraattien käytössä olevan lakia alemman tasoisen ohjeistuksen perusteella. Tuomariliiton käsityksen mukaan arviointiperusteet olisi hyvä saada lakiin sekä viranomaisten työskentelyn helpottamiseksi että hakijoiden oikeusturvan takaamiseksi.

LAUSUNNON VALMISTELU

Lausunnon valmistelusta ovat vastanneet määräaikainen hovioikeudenneuvos Sari Nevalainen, määräaikainen vakuutus oikeustuomari Liisa Hämeen-Anttila, hovioikeudenneuvos Wilhelm Norrman ja hallinto-oikeustuomari Jaana Hemminki. Lausuntoasiaa on käsitelty Käräjäoikeustuomarit ry:n hallituksessa 17.8.2018 sekä Tuomariliiton oikeuspoliittisessa valiokunnassa ja hallituksessa 20.8.2018.

Vanne Kimmo
Suomen tuomariliitto - Finlands domareförbund ry